

Vuoden 2020 talousarviolaadinnan kehys

VD/4748/02.01.00.03/2019

RV/MR/TO/HY-L

Yleinen taloudellinen tilanne

Taloukasvu hidastuu selvästi vuoden 2019 aikana. Valtiovarainministeriön kevään 2019 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen bruttokansatuote kasvaa vuonna 2019 noin 1,7 prosenttia. Kotimainen kysyntä ylläpitää taloukasvua yksityisen kulutuksen kasvuun perustuen. Yksityisen kulutuksen ennakkoidaan kasvavan 1,8 prosenttia kuluvana vuonna. Tämän kehityksen taustalla on sekä työllisyyden hyvä kehitys että ansiotason kasvu. Työllisyysasteen ennustetaan nousevan 72,7 prosenttiin ja työttömyysasteen laskevan 6,3 prosentin tasolle 2019. Ansiotason ennakkoidaan kasvavan 2,8 prosenttia ja inflaation kiihtyvän vain hiukan, 1,2 prosenttiin.

Yksityisten investointien kasvu jää vaatimattomaksi erityisesti asuntoinvestointien vähentyessä. Teollisuuden investointiodotukset pysyvät kuitenkin hyvällä tasolla. Maailmantalouteen liittyvät epävarmuudet ovat kuitenkin kasvaneet. Viennin kasvun ennakkoidaankin hidastuvan.

Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee noin 58 prosenttiin vuonna 2019. Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyy kuitenkin negatiivisena. Veroasteen suhteessa bruttokansantuotteeseen ennakkoidaan olevan 42,3 prosenttia. Korkotason ennakkoidaan nousevan hitaasti.

Kuntatalous heikkeni vuonna 2018 varsin selvästi edellisvuoteen verrattuna. Kuntatalouden toimintakate heikkeni noin 0,9 mrd. euroa ja vuosikate noin 1,3 mrd. euroa edellisvuodesta. Kuntatalouden vuosikate ei riittänyt täysin kattamaan tuloksen näkökulmasta poistoja ja arvonalentumisia eikä rahoituksen näkökulmasta nettoinvestointeja. Koko kuntatalouden tilikauden tulos oli tilinpäätöstietojen perusteella vain noin 7,5 milj. euroa positiivinen, kun vuonna 2017 vastaava luku oli noin 1,3 mrd. euroa. Kuntien lainakanta kasvoi noin 600 milj. euroa yhteensä 16,7 mrd. euroon.

Kuntatalouden vuosikatteen heikkeneminen johtui ennen kaikkea kuntien toimintakatteen heikkenemisestä, jota selittää kuntien toimintakulujen kasvu, ja verotulojen vähenemisestä poikkeuksellisen hyvän edellisvuoden jälkeen. Vuonna 2018 kuntien verokertymää pienensivät vuodelta 2017 maksetut ennätyksellisen suuret ennakonpalautukset sekä vuonna 2017 sovellettujen veronsaajaryhmien jako-osuuksien oikaisu. Lisäksi kuntien palkkausmenoja nostivat vuonna 2018 kunta-alan sopimusneuvotteluissa sovitut korotukset.

Kuluvana vuonna kuntatalouden toimintakuluja kasvattavat palvelutarpeen kasvun lisäksi kunta-alan palkankorotukset sekä lomarahaleikkauksen päätyminen. Kunta-alan sopimuskorotukset nostavat kuntatalouden palkkasummaa keskimäärin 2,4 prosenttia vuonna 2019. Lomarahaleikkauksen päätyminen nostaa työvoimakustannuksia arviolta 1,1 prosenttia jo kuluvana vuonna ja 0,4 prosenttia vuonna 2020.

Kuntatalouden toimintakulut jatkavat kasvuaan vuosina 2019–2023. Kuntatalouden toimintakulujen kasvupaine aiheutuu väestön ikärakenteen muutoksesta, mikä kasvattaa hoito- ja hoivamenoja. Toimintakulujen kasvua lisää se, että ansiokehityksen odotetaan hieman kiihtyvän työmarkkinoiden palkankorotuspaineiden vuoksi. Kuntatalouden menoja lisäävät lähivuosina myös rakennus- ja

infrainvestoinnit. Sairaaloita ja kouluja rakennetaan edelleen vauhdikkaasti ja myös kasvukeskusten infrainvestoinnit jatkuvat vilkkaana.

Verottajalta saadun ennakollisen tulokehitystilaston mukaan ennakonpidätyksen alaisia tuloja kertyi koko maassa verohallinnolle vuonna 2018 3,1 prosenttia enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Palkkatulojen osuus tuloista oli 70 prosenttia, eläketulojen, työttömyyskorvausten ja muiden sosiaalietujen osuus 30 prosenttia. Palkkatulot kasvoivat koko maassa 4,3 prosenttia ja eläketulot 2,5 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Työttömyyskorvaukset vähenivät 12,9 prosenttia.

Henkilöiden ennakonpidätyksiä on kertynyt koko maassa tammi-maaliskuussa 2019 1,3 prosenttia vähemmän kuin vuosi sitten. Ennakonpidätysten lasku johtuu Tulorekisteri-ilmoittajien ilmoituspuutteista. Yhteisöjen tuloveroa kertyi tammi-maaliskuussa 1,2 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Vuoden 2020 talousarvion kehys

Taloussuunnitelman 2020–2023 keskeisenä lähtökohtana on 11.12.2017 kaupunginvaltuustossa hyväksytty Vantaan kaupungin valtuustokauden strategia 2018–2021. Strategian taloustavoitteet mittareineen sekä toimialojen taloustavoitteiden toteuttamisen tueksi valmistelemat kehittämiskärjet (strategian liitteenä) muodostavat valtuustokauden talousohjelman. Kehyksen lähtökohtana ovat siten valtuuston määrittelemät käyttötalouden ja investointien kasvun linjaukset. Niiden mukaan käyttötalousmenot voivat nousta vuosittain enintään 1,5 % toimintaympäristömuutokset kuten inflaation ja väestönkasvun muutokset huomioiden ja valtuustokauden investointien enimmäismäärä on 500 miljoonaa.

Kehys turvaa kasvun edellytykset. Väestökasvun on arvioitu olevan Vantaalla 1,9 % vuonna 2020. Kehys perustuu valtiovarainministeriön kevään 2019 taloudellisessa katsauksessa ja julkisen talouden suunnitelmassa esitettyihin talouden kasvuarvioihin. Kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen päivitetään syksyllä valtion budjettiesityksen tarkentuneet vaikutukset.

Vuoden 2020 käyttötalouskehyksessä on huomioitu toimintamenojen osalta palvelutarpeen kasvu lakisääteisissä palveluissa. Kehyksessä on myös huomioitu vuonna 2019 toteutuvien kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksen mukaisten palkankorotusten vaikutukset vuodelle 2020, kuten myös vuonna 2020 poistuvat julkisen sektorin lomarahaleikkaukset. Nykyiset kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset päättyvät keväällä 2020. Koska kehysten valmistelutilanteessa ei ole tietoa tulevien sopimusten sisällöstä, on toimialojen kehukset valmisteltu ilman henkilöstömenojen sopimuskorotuksia vuodelle 2020. Sisäiset vuokrat on päivitetty vuoden 2020 tasolle ja ne on huomioitu toimialojen kehyksissä.

Kehyksessä vertailukelpoinen toimintakulujen kasvu vuodesta 2019 vuoteen 2020 on 2,4 prosenttia. Vuonna 2020 toimintakulujen kasvua lisäävät palvelutarpeen kasvun ja yleisen hintatason nousun lisäksi mm. kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkauksen päättymisen, tietohallinnon kustannusten nousu sisältäen mm. Apotien käyttöönoton kokovuotiset kustannukset sekä ulkoisten vuokrien nousun. HUS-kuntayhtymän erikoissairaanhoidon tulot ja menot sekä HSL-kuntayhtymän infrakorvaukset sekä joukkoliikennemaksut on esitetty kehyksessä alustavina arvioina ja ne tarkennetaan kaupunginjohtajan esitykseen talousarviovaiheessa.

Kehyksen verotuloarviot perustuvat vuoden 2019 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentteihin, kuntatalousohjelmassa esitettyihin veroperustemuutoksiin sekä Kuntaliiton veroennusteeseen. Kunnallisveron kasvuksi 2020 oletetaan 3,8 prosenttia vuoden 2019 verotuloennusteeseen nähden.

Kasvun taustalla on yleisen talouskehityksen aikaansaama Vantaan palkkakehityksen myönteinen suuntaus, työttömyyden lasku sekä väestönkasvun tuoma lisäys verotuloihin. Valtionosuusarviossa on huomioitu kaupungin ikäryhmittäinen väestö 1.1.2019, kevään 2019 kuntatalousohjelmassa esitetyt valtionosuusmuutokset sekä aiemmin tehtyjen valtionosuuspäätösten vaikutukset.

Valtionosuustuottojen arvioidaan nousevan noin 16,3 prosentilla erityisesti kilpailukykysovimuksen lomarahaleikkauksen päättymisen sekä määräaikaisen indeksikorotusten jäädytyksen päättymisen vuoksi. Lisäksi valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus sekä valtion verotuspäätösten aiheuttamien kuntien verotulomenetysten kompensatio kasvattavat kuntien valtionosuuksia. Verotulo- ja valtionosuusarviot päivitetään talousarviovaiheessa.

Kaupungin pitkäaikainen lainakanta vuoden 2018 tilinpäätöksen tilanteessa oli noin 880 milj. euroa. Viime vuosina korkotaso on ollut poikkeuksellisen matalalla tasolla, mikä on osaltaan tukenut kaupungin myönteistä talouskehitystä. Korkeaan lainakantaan liittyy kuitenkin merkittävä riski korkokulujen noususta yleisen korkotason noustessa. Kehyksessä vuoden 2020 korkokulut on ennakoitu tasolle 4,5 milj. euroa, jatkovuosille on ennakoitu maltillista korkotason nousua.

Kehäradan poistot ovat olleet vuodesta 2016 alkaen noin 22 milj. euroa vuodessa. Vuonna 2020 taso laskee, kun viiden vuoden poistoajalla olevat investoinnit tulevat loppuun poistetuksi (näiden vaikutus 11,8 milj. euroa /vuosi). Vuodesta 2021 alkaen kehäradan poistot ovat noin 10 milj. euroa/vuosi.

Kehyksessä kaupungin suunniteltu bruttoinvestointitaso vuodelle 2019 on 141,0 milj. euroa (investointiosa netto 137,5 milj. euroa) ja kokonaisinvestointitaso liikelaitokset ja rahastot mukaan lukien noin 150,1 milj. euroa (investointiosa netto 146,6 milj. euroa). Vuoden 2020 kaupungin investoinneista katetaan kehysvalmistelutilanteen arvion mukaan tulo- ja rahoituksella noin 67 prosenttia ja kokonaisinvestoinneista 63 prosenttia. Investointien rahoittamiseksi kaupunki joutuisi kehyslaskelmien toteutuessa kasvattamaan pitkäaikaista lainakantaansa noin 52 milj. eurolla vuonna 2020. Taloussuunnitelmavuosien 2021–2023 toteutuessa kehysten mukaisesti kaupungin talous tasapainottuisi vuosikatteen ja tilikauden tuloksen parantuessa. Kehysten ja taloussuunnitelmakauden lähtökohtana on vahva vuosikate ja kaupungin lainamäärän pitäminen valtuuston tavoitteeksi asettamassa alle yhden miljardin tasossa valtuustokauden lopussa.

Vuonna 2020 on käynnissä 4 uuden koulun ja 6 päiväkodin rakentaminen. Sisäilmakorjauksiin kohdistetaan erityispanostusta ja siihen varattu investointimääräraha kaksinkertaistetaan 5 milj. euroon. Segregaation torjunta jatkuu painopisteenä myönteisen erityiskohtelun alueohjelman toteuttamisen jatkuessa. Kehysten painopisteitä ovat myös älykkään ja digitaalisen Vantaan rakentaminen sekä yliopisto- ja korkeakouluyhteistyön kehittäminen. Kaupungin kasvaessa myös kaupungin henkilöstömäärä kasvaa. Uusien virkojen ja toimien perustamisessa pyritään kuitenkin harkittuihin ja maltillisiin lisäyksiin.

Esitykset sitovien tavoitteiden luonnoksiksi vuodelle 2020

Valtuustokauden strategiaa toteutetaan vuosittain valtuustotasoisten sitovien tavoitteiden sekä toimialojen tavoitteiden ja tulokorttien kautta. Sitovat tavoitteet ovat valtuustossa hyväksyttäviä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, jotka edistävät valtuustokauden strategisten päämäärien toteutumista.

Liiteaineistona ovat vuoden 2020 sitovien tavoitteiden luonnosten esitykset, jotka perustuvat valtuustokauden strategian painopistealueisiin ja päämääriin. Lopullisesti sitovat tavoitteet hyväksytään kaupunginvaltuustossa talousarviokäsittelyn yhteydessä marraskuussa 2019.

Kaupunginhallitus 3.6.2019 § 11

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- hyväksyä vuoden 2020 talousarvion käyttötalouden ja investointien laadintakehys liitteen mukaisesti,
- ohjeistaa toimialoja laatimaan investointisuunnitelmansa kaikkien talousarvion hankeryhmien osalta kymmenvuotiskaudelle 2020–2029,
- esittää vuoden 2020 talousarvion laadintakehys sekä esitykset sitovien tavoitteiden luonnoksiksi tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Käsittely:

Kaupunginjohtaja muutti päätösesityksen c)-kohdan kuulumaan seuraavasti: ”esittää vuoden 2020 talousarvion laadintakehys tiedoksi kaupunginvaltuustolle”.

Kaupunginhallituksen jäsen Pirkko Kotila teki seuraavan muutosesityksen ”Kaupunginjohtajan korotettu kehysesitys ei täysin riitä turvaamaan sosiaali- ja terveystalouden tasoa, saatavuutta ja laatua. Vasemmistoliitto esittää toimialan kehystä nostettavaksi yhteensä viidellä miljoonalla eurolla. Tämän lisäksi vasemmistoliitto myös esittää kasvatuksen ja oppimisen kehysten kasvattamista viidellä miljoonalla eurolla.”

Puheenjohtaja totesi esityksen rauenneen ilman kannatusta.

Päätös:

Päätettiin

- hyväksyä vuoden 2020 talousarvion käyttötalouden ja investointien laadintakehys liitteen mukaisesti,
- ohjeistaa toimialoja laatimaan investointisuunnitelmansa kaikkien talousarvion hankeryhmien osalta kymmenvuotiskaudelle 2020–2029,
- esittää vuoden 2020 talousarvion laadintakehys tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Liitteet:

- Kehystaulukot 2020
- Esitykset sitovien tavoitteiden luonnoksiksi vuodelle 2020

Täytäntöönpano: kaupunginkanslia; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:

va. talousjohtaja Matti Ruusula, puh. 043 824 9254, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

vs. talousarviopäällikkö Teija Oras, puh. 050 314 5084, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi